Informácia k problematike zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín v Slovenskej republike

Slovenská republika má záujem o regulovaný a kontrolovaný príchod kvalifikovaných pracovníkov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, na slovenský pracovný trh v súlade s potrebami zamestnávateľov, a to aj za pomoci spolupracujúcich vlád iných krajín.

V súčasnosti sa v Slovenskej republike nedostatočne efektívne manažuje zamestnávanie štátnych príslušníkov tretích krajín. Takéto zamestnávanie je u nás najpomalšie spomedzi krajín V4 a trvá 11 až 18 mesiacov, čo nevyhovuje požiadavkám zamestnávateľov a nedostatočne zohľadňuje situáciu na trhu práce.

Súčasný systém upravujúci vstup a pobyt štátnych príslušníkov tretích krajín na účel zamestnania nie v dostatočnej miere reflektuje požiadavky slovenského pracovného trhu. Z toho dôvodu je potrebné realizovať také opatrenia, ktoré by tento systém zefektívnili, urýchlili a spružnili, a to najmä v profesiách s identifikovaným nedostatkom pracovnej sily.

Za účelom riešenia tejto situácie vláda SR svojím uznesením č.736 z 20. decembra 2023 zriadila medzirezortnú pracovnú skupinu pre koordináciu zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín.

Cieľom medzirezortnej pracovnej skupiny je

1. Zlepšiť reguláciu a kontrolu zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín,
2. Poskytnúť pomoc podnikateľom pri zamestnávaní štátnych príslušníkov tretích krajín,
3. Získanie vhodných pracovníkov z krajín mimo Európskej únie,
4. Zrýchlenie a zlepšenie procesu zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín,
5. Zníženie fluktuácie zamestnaných štátnych príslušníkov tretích krajín (v spolupráci s inými vládami, redefinovanie procesu vyhostenia).

Členmi tejto medzirezortnej pracovnej skupiny sú zástupcovia za zbor poradcov predsedu vlády, úrad vlády, ministerstvo hospodárstva, ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí, ministerstvo vnútra, ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny, ministerstvo financií a Asociáciu priemyselných zväzov a dopravy. Súčasne vláda uložila členom medzirezortnej pracovnej skupiny vykonať analýzu právnych predpisov v oblasti zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín a predložiť informáciu o potrebných legislatívnych úpravách predsedovi tejto pracovnej skupiny.

Medzirezortná pracovná skupina sa zatiaľ zišla na štyroch zasadnutiach. Na týchto zasadnutiach sa viedla diskusia o základných právnych úpravách v tejto oblasti, riešila sa problematika úpravy procesu udeľovania prechodného pobytu štátnym príslušníkom tretích krajín na účel zamestnania tak, aby bol efektívnejší, rýchlejší a bez potreby dodatočných finančných zdrojov zo strany Slovenskej republiky podľa najlepších skúseností iných krajín. Ako príklad môže slúžiť využitie *outsourcingu* pre časť konzulárnych služieb týkajúcich sa zberu údajov a žiadostí o vízum, čo vo významnej miere zrýchli a zefektívni prácu zastupiteľských úradov, čo napomáha urýchleniu nástupu štátneho príslušníka tretej krajiny na slovenský pracovný trh a uľahčuje prácu cudzineckej polície. V tomto smere bude potrebná dohoda Slovenskej republiky s krajinami, ktoré sú považované za prioritné krajiny pre príchod štátnych príslušníkov tretích krajín na slovenský pracovný trh, aby tieto krajiny odporučili odborných partnerov na výber kvalifikovanej pracovnej sily, a vytvoril sa tak mechanizmus

záruk, ktorými sa predíde fluktuácii zamestnaných štátnych príslušníkov tretích krajín . Tieto krajiny potrebujú tiež získať garancie, že Slovenská republika monitoruje zahraničnú pracovnú silu a uplatňuje rovnaké zaobchádzanie. Do vízového procesu by mali vstupovať osoby preverené nielen z pohľadu migračného a bezpečnostného rizika, ale aj z pohľadu preverenia reálnych vedomostí, schopností a ochoty uchádzača reálne vykonávať konkrétny druh práce po určitú dobu , napr. 2 roky.

Vo vzťahu k zamestnávateľom pôsobiacich v Slovenskej republike sa v medzirezortnej pracovnej skupine diskutovalo aj o potrebe zriadenia centrálneho registra požiadaviek, prostredníctvom ktorého bude môcť zamestnávateľ, ktorý má záujem o zamestnávanie kvalifikovaných štátnych príslušníkov tretích krajín, zaregistrovať svoju požiadavku za účelom ďalšieho zjednodušenia cieleného zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín v Slovenskej republike.

Rozsiahla diskusia prebiehala aj o umožnení elektronického podávania žiadostí o prechodný pobyt na účel zamestnania , čo by umožnilo pracovať cudzincovi po príchode na Slovensko na základe národných víz až do momentu udelenia alebo neudelenia prechodného pobytu na účel zamestnania alebo modrej karty.

Viaceré odporúčania sa týkali riešenia cudzineckej pobytovej agendy napr. v troch nových klientskych cudzineckých centrách v Bratislave, Banskej Bystrici a Košiciach prepojeným novým informačným systémom, ktoré by pomáhali cudzineckej polícii pri prijímaní a vybavovaní žiadostí o udelenie alebo obnovenie prechodného pobytu na účel zamestnania.

Pre potreby medzirezortnej pracovnej skupiny bola vypracovaná aj komparácia nemeckého modelu riešenia legálnej migrácie a vydávania modrých kariet so slovenskou právnou úpravou. Taktiež boli pripravené viaceré ďalšie analytické a komparatívne materiály upravujúce túto problematiku v jednotlivých krajinách Európskej únie, ako aj vypracované námety a návrhy na novelizáciu príslušných zákonov upravujúcich oblasť pobytu cudzincov a ich zamestnávania v Slovenskej republike. Všetky tieto materiály boli dané k dispozícii a na využitie členom medzirezortnej pracovnej skupiny.

Uvedenú problematiku v Slovenskej republike upravuje najmä zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Návrh zákona, ktorým sa novelizujú oba právne predpisy je v súčasnosti v štádiu novelizácie, a to na jednej strane z dôvodu povinnosti transpozície Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1883 z 20. októbra 2021 o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín na účely vysokokvalifikovaného zamestnania a o zrušení smernice Rady 2009/50/ES, ktorou je Slovenská republika ako členský štát viazaná, a tiež z dôvodov vyplývajúcich z aplikačnej praxe, ako aj zo záverov schengenského hodnotenia Slovenskej republiky v roku 2019. Na základe týchto dôvodov bol vypracovaný návrh novely zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý v podstatnej miere mení proces udeľovania prechodných pobytov na účel zamestnania, vrátane modrej karty a upravuje podmienky zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín na území Slovenskej republiky. Táto novelizácia má za účel tiež zjednodušiť podmienky udeľovania pobytu na účel zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín a urýchliť tento proces. Za tým účelom budú

do nej zapracované aj námety a odporúčania členov medzirezortnej pracovnej skupiny, a tiež využité viaceré námety z právnych úprav iných krajín Európskej únie týkajúcich sa problematiky zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín, najmä zo zákona o kvalifikovanej imigrácii v Nemecku.

Na základe záverov medzirezortnej pracovnej skupiny pre koordináciu zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín vláda Slovenskej republiky ako jedno z prvých opatrení uložila uznesením č. 96 zo 14. februára 2024 ministrovi práce, sociálnych vecí a rodiny pripraviť návrh na novelizáciu nariadenia vlády SR č. 113/2023 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín v znení nariadenia vlády SR č. 520/2023 Z. z., ako aj návrh novelizácie nariadenia vlády SR č. 383/2023 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín vo vybraných zamestnaniach v oblasti priemyslu. Obe novely majú za cieľ odo dňa svojej účinnosti zefektívniť zamestnávanie štátnych príslušníkov tretích krajín podľa aktuálnych potrieb trhu práce v oblasti dopravy a priemyslu, a to až do termínu nadobudnutia účinnosti návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Predpokladá sa, že návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, s predpokladanou účinnosťou od 1. augusta 2024, bude predložený na rokovanie vlády v marci tohto roku.